

MUZEOLŠKI PRISTUPI ZBIRCI KABINETA GRGURA BUČIĆA U MUZEJU HVARSKE BAŠTINE

KATIJA BORAK □ Muzej hvarske baštine, Hvar

IM 51, 2020.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

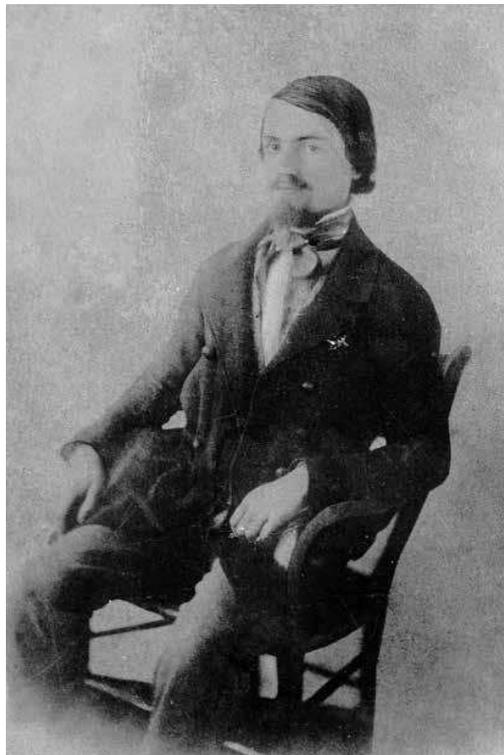
Uvod. Zbirka Kabineta Grgura Bučića Muzeja hvarske baštine u gradu Hvaru prirodoslovna je zbirka koju najvećim dijelom čini ostavština Grgura Bučića, prvoga hvarskog meteorologa i značajnog znanstvenika-amatera 19. stoljeća. Iako se ovaj članak temelji na stručnom radu¹ napisanome radi stjecanja zvanja dokumentarista pri Muzejskome dokumentacijskom centru 2018., u njemu je naglasak na problematiziranju složenosti Zbirke i pregledu muzeoloških pristupa i procesa od njezina utemeljenja kasnih 1950-ih do danas. Cilj je ovog članka istaknuti potrebu stalnog praćenja svih refleksija na Zbirku i muzejskih funkcija vezanih uz nju, ponajprije na dokumentaciju i komunikaciju, ali i postići nov način vidljivosti Zbirke na stručnome, znanstvenome i kulturnom području.

Kratko o Grguru Bučiću i njegovu značenju za Hvar

Grgur Bučić (1829. – 1911.) bio je telegrafist, prvi voditelj hvarske meteorološke postaje osnovane 1858. i znanstvenik-amater. Najviše se zanimao za prirodne znanosti kao što su meteorologija, oceanografija, botanika, zoologija, paleontologija i geologija, ali zanimale su ga i antropologija, arheologija i numizmatika. Bio je poznat po umjetnom izgajanju morskih spužava, za što je, među ostalim, dobio brojne počasti i priznanja. Sudjelovao je u osnivanju Higijeničkog društva 1868., prve turističke organizacije na ovim prostorima. Bio je član mnogih društava i komisija, suradnik i dopisnik različitih institucija, a dopisivao se i s mnogobrojnim europskim znanstvenicima.

Opis i sadržaj Zbirke Kabineta Grgura Bučića

Zbirka se, kao jedna od raznovrsnih zbirki Muzeja, primarno kategorizira kao prirodoslovna. To ne znači da se odnosi samo na serijsku klasifikaciju prirodoslovnih primjeraka, kakva je uobičajena u prirodoslovnim muzejima i zbirkama, već je ona po vrsti građe dosta složena cjelina koja zahtijeva različite muzeološke pristupe. Samo nabranje vrsta predmeta u Zbirci objašnjava zašto se u njezinu imenu našla riječ *kabinet*, a čini je više od 5500 predmeta od različitog materijala: drva, papira, metala, kamena, keramike, organskog materijala. Trenutačno je

sl.1. Grgur Bučić u mlađoj dobi. Nepoznati autor, 2. polovica 19. stoljeća. Muzej hvarske baštine.

računalno inventarizirano 4129 predmeta.

U Zbirci se mogu naći raznovrsni predmeti poput komada namještaja iz 19. stoljeća, u što se ubrajaju Bučićev radni stol, stolice, ormari i veliko kućište za sat. Zbirku čine vrlo vrijedni meteorološki i znanstveni instrumenti iz 19. stoljeća, što je samo mali dio znanstvenog inventara nekadašnje meteorološke postaje u kojoj je Bučić radio. Vrlo je zanimljiv meteorološki stol kojemu nedostaju dijelovi, no njegova se puna oprema može vidjeti u popratnim uputama za uporabu. Od meteoroloških instrumenata u Zbirci su barometar i barograf, instrumenti za mjerenje i bilježenje tlaka zraka, i anemograf, instrument za mjerenje i bilježenje smjera i jačine vjetra. Znanstvene instrumente čine i sekstant, nekoliko kompasa i Bučićev mikroskop s pripadajućim stakalcima i uzorcima spužava i stijena, koji svjedoče o Bučićevim znanstvenim aktivnostima. Tu su i brojna pomagala poput karte nebe-

¹ Katija Borak, „Dokumentiranje Zbirke Kabineta Grgura Bučića Muzeja hvarske baštine: rad za polaganje stručnog ispita i stjecanje zvanja dokumentarist“ (stručni rad za zvanje dokumentarist, mentor Borut Kružić, 2018.).

sl.2.-3. Kabinet Grgura Bučića – stalni postav Muzeja hvarske baštine. Fotografirala Katija Borak (lipanj 2018.)

skog svoda, epruvete, menzure, lijevka, metra i utega. Zbirku čine i njegovi osobni predmeti: lule za pušenje, lisnica, tintarnica, stolni sat, pritiskač za papir, posjetnice, fotografski materijal i fotografije njega i njegovih suradnika, pretežito iz austrijskih i njemačkih znanstvenih krugova. Zbirku upotpunjuju i brojne počasti kao što su diplome, medalje i priznanja europskih znanstvenih institucija i društava, od kojih valja spomenuti križ i diplomu cara Franje Josipa I. i počasni doktorat Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Grazu. U njegovu je čast izrađeno i nekoliko bista i reljefa čiji su autori hvarski umjetnici iz prve polovice 20. stoljeća.

Od znanstvenog materijala u Zbirci se nalazi i velik broj prirodoslovnih primjeraka kao što su fosili, stijene, minerali, herbariji i životinjske kosti, ali i ljudske kosti i arheološki artefakti. Treba napomenuti da je manji broj paleontološko-geoloških primjeraka prikupio sam Bučić, a većinu su do 1970-ih godina skupili djelatnici i suradnici nekadašnjeg Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara, današnjeg Muzeja hvarske baštine. Fosili se uglavnom odnose na breče s ostatcima kostiju velikih praživotinja, fosile puževa, koralja, ježinaca, riba, rudista i sitnih morskih organizama, foraminifera. Brojni su i ulomci različitih vrsta kamenja, poglavito vapnenca, a znatan dio čine i ulomci vulkanskog stakla opsidijana koje je Bučić pronašao na prapovijesnom nalazištu u Markovoj špilji na otoku Hvaru, u kojoj je pronašao i različite arheološke artefakte kao što su ulomci keramike. O njegovu antropološkom interesu svjedoči nekoliko ljudskih lubanja, od kojih je jednu radi proučavanja i mjerenja precizno prepililo napola. U Zbirci su i tri herbarija

s botaničkim materijalom s otoka Hvara, od kojih jedan sadržava kopnene biljke, a dva morske alge. Treba napomenuti da je samo manji dio pronašao Bučić, a da su veći dio prikupili njegovi prethodnici, hvarski znanstvenici-amateri 19. stoljeća, čiji identitet tek treba utvrditi budućim istraživanjima.

Najveći broj predmeta u Zbirci čini Bučićeva privatna, za malootočke prilike impresivna knjižnica sa starim i vrijednim prirodoslovnim atlasima, knjigama, časopisima i separatima, koje je naručivao i dobivao od mnogih europskih (poglavito austrijskih i njemačkih) znanstvenika, o čemu svjedoče mnogobrojne posvete na koricama knjižnih izdanja. To su raznovrsna izdanja iz meteorologije, oceanografije, botanike, zoologije, geologije, paleontologije, geografije, astronomije, arheologije, antropologije, ali i iz matematike, fizike, kemije, medicine i farmacije, poljoprivrede, pčelarstva i ribarstva.

Bučićev privatni arhiv, koji zasad nije računalno inventariziran, čini trinaest svezaka s više od 1500 arhivskih jedinica. Obuhvaća bogatu znanstvenu i stručnu korespondenciju, istraživačke bilješke, popise i crteže, važnu i vrijednu dokumentaciju meteoroloških podataka hvarske postaje od njezina osnutka 1858. do sredine 20. stoljeća, ali i dokumentaciju nekoliko drugih meteoroloških postaja na Jadranu.

Povijest Zbirke Kabineta Grgura Bučića

Kabinet Grgura Bučića kao muzejska zbirka nastao je u sklopu Historijskog arhiva u gradu Hvaru kasnih 1950-ih godina. Ustanovu je 1950. osnovao pravnik Niko Duboković Nadalini (1909. – 1991.), a osnovni su joj ciljevi u početcima bili skupljanje i čuvanje arhivskoga gradiva. Kao voditelj Arhiva i konzervator, dr. Duboković je svoje profesionalne djelatnosti i znanstvene interese proširio i na zaštitu spomenika, prikupljanje znanstvene literature i utemeljenje knjižnice, osnivanje muzejskih zbirki, na prikupljanje i stvaranje dokumentacije o kulturnim i prirodnim dobrima na otoku Hvaru te na izdavanje stručnih i znanstvenih publikacija.

Ostavštinu Grgura Bučića pronašao je u samim početcima rada ustanove u konobi Bučićeve obiteljske kuće, kada je pri terenskom radu tragao za obiteljskim arhivima i sličnim materijalom. Arhiv je početkom 1965. preimenovan u Centar za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara, još pod vođenjem dr. Dubokovića, a osnovna shema rada ustanove obuhvaćala je arhivsku, knjižničnu, muzejsku i konzervatorsku djelatnost. U takvom profesionalnom kontekstu Bučićeva ostavština dobiva status studijske muzejske zbirke, svojeg predstojnika i svojevrsnoga prvog kustosa, biologa i suradnika Centra Ante Tadića (1892. – 1988.) te stječe naziv Kabinet Grgura Bučića. Tadić je bio volonter koji je tijekom tri-desetak godina (uglavnom ljeti, dok bi bio na godišnjem odmoru) sredio Bučićevu ostavštinu, kategorizirao i klasificirao građu, organizirao je kao studijsku zbirku, nastavio prikupljati građu i informacije o Bučiću te o

povijesti prirodoslovlja na otoku Hvaru, napisao je temeljit rad o Bučićevu životu i radu² i još nekoliko članaka o njemu, vodio evidenciju korisnika Kabineta te organizirao privremene izložbe o Bučiću i srodnim temama. Nakon Tadićeva prestanka suradnje zbog poodmakle životne dobi, za Kabinet se nastavljaju brinuti djelatnici Centra, a nakon preregistriranja Centra u Muzej hvarske baštine 2000. Kabinet dobiva svojega prvog službenog kustosa Marinka Petrića. Kabinet je tada preimenovan u Zbirku Kabineta Grgura Bučića, a od 2017. Zbirka je, prema Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi³, dokumentirana u informacijskom sustavu M++ tvrtke Link 2. Zbirka je 2018. organizirana kao novi stalni postav namijenjen širokoj publici i tada je objavljena i znanstvenopopularna knjiga o Bučićevu životu i radu naslovljena *Grgur Bučić: pustinjač znanosti*, autora višeg kustosa Marinka Petrića.⁴

Dokumentacijski pristupi

Kratka definicija Centra dr. Dubokovića najjasnije je opisivala ustanovu kao „skup znanstvenih aktivnosti, ili znanstvenog potencijala u malom“. U takvom je okruženju prof. Tadić klasificirao i inventarizirao Bučićevu ostavštinu te je prema vlastitom iskustvu i stručnosti izradio indeks, što inventarni popis Kabineta čini zasebnom dokumentacijskom cjelinom unutar ustanove. Inventarni se popis sastoji od inventarnih popisa arhiva, knjižnice i raznih predmeta. Zanimljivo je da je Tadić komade namještaja, instrumente, osobni pribor i slične predmete, uglavnom trodimenzionalne (ono što se uobičajeno naziva muzejskim predmetima), nazivao *uspomenama*.

Pri istraživanju Bučićeva rada Tadić se najviše oslanjao na arhivsku i knjižnu građu, koju je temeljito i sustavno obradio i indeksirao. Popis ostalih predmeta uglavnom je nabranjanje, s pokojom napomenom o smještaju, bez inventarnih brojeva ili oznaka i bez osnovnih opisnih kategorija muzejskog predmeta kao što su autor, vrijeme nastanka, dimenzije, materijal, tehnika, točan broj i sl. Na popisu prirodoslovnih zbirki bili su samo primjerci koji su bili dio Bučićeve ostavštine, a za ostale, koje su skupili djelatnici i suradnici ustanove, nije postojao objedinjen popis.

Preregistracija Centra u Muzej 2000. dovela je do ponovnog vrednovanja građe i novog načina dokumentiranja. U novije vrijeme na dokumentaciji Zbirke najintenzivnije se radilo posljednje tri godine, kada se Zbirka revidirala i kada se građa počela dokumentirati prema Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi i uz pomoć CIDOC-ovih međunarodnih smjernica za muzejske predmete.⁵ Budući da Zbirka sadržava veliku količinu arhivske i knjižne građe, pri početku rada postavilo se pitanje treba li ona biti obrađena kao muzejska građa i na koji je način uopće opisati u digitalnome informacijskom sustavu. Nakon duljeg promišljanja i rasprave zaključeno je da Muzej, budući da pripada kategoriji općih zavičajnih muzeja, svu svoju građu treba smatrati muzejskom. Bučićeva je ostavština zaprimljena u cjelini i čini jedinstvenu muzejsku zbirku. Odlučeno je da se arhivska i knjižna građa opisuju prema muzeografskim standardima, ali uz osnovne kategorije koje su dio arhivskoga i bibliografskog opisa.

2 Ante Tadić, „O životu i radu Grgura Bučića (Leben und Werk Grgur Bučić's)“, u: Rasprave i građa za povijest nauka, knj. 1., ur. Hrvoje Iveković, Mirko Dražen Grmek (Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1963.), 207–258.

3 Narodne novine, Ministarstvo kulture, „Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi“, Narodne novine 108/02, 16. rujna 2002., https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_09_108_1751.html (pristupljeno 11. rujna 2019.).

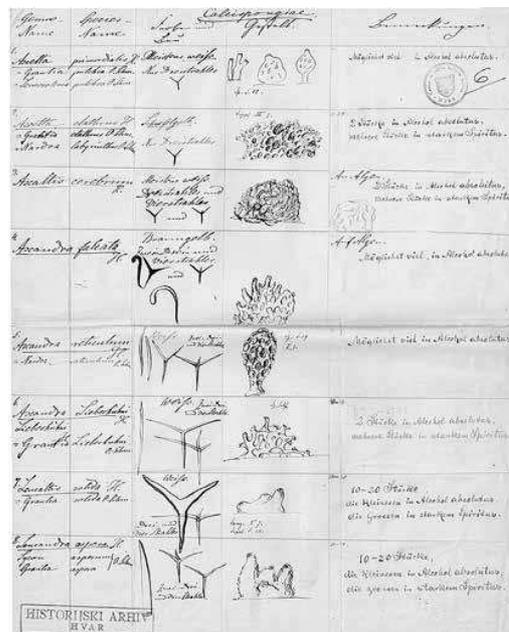
4 Marinko Petrić, *Grgur Bučić: pustinjač znanosti* (Hvar: Muzej hvarske baštine, 2018.).

5 „Međunarodne smjernice za podatke o muzejskom predmetu: CIDOC-ove podatkovne kategorije“, *Vijesti muzealaca i konzervatora* 30, br. 1–4 (1999).

sl.4. Botanički primjerci iz algarija Grgura Bučića, Zbirka Kabineta Grgura Bučića. Fotografirao Marinko Petrić (rujan 2017.)

sl.5. Dokument s opisima i crtežima spužava Grgura Bučića, Zbirka Kabineta Grgura Bučića.

Komunikacijski pristupi

U vrijeme Centra i dok je Tadić vodio Kabinet, on je klasificiran kao studentska zbirka namijenjena stručnjacima različitih znanstvenih područja. To znači da tako organiziran postav nije bio namijenjen širokoj publici niti edukaciji i populariziranju znanosti, kako je danas uobičajeno i gotovo nužno. Tadić je izradio kratak vodič po Kabinetu, s Bučićevim životopisom i navedenim brojem predmeta prema arhivskim svescima i tematskim cjelinama unutar arhiva i knjižnice te s vrlo kratkim popisom predmeta, a objavio je i orijentacijski letak za lakše snalaženje u Kabinetu. No takav je materijal bio namijenjen djelatnicima i stručnim korisnicima Kabineta za koje je Tadić odredio da mogu biti samo prirodoslovci s dobrim znanjem njemačkoga i talijanskog jezika. Također je organizirao povremene izložbe, uglavnom u sklopu stručnih simpozija. Ipak, unatoč strogim kriterijima korištenja građom Kabineta i uz vlastiti stručni i znanstveni rad, Tadić je Bučićev rad popularizirao u široj javnosti, objavljujući mnogobrojne, duže i kraće, znanstvenopopularne članke u raznim jugoslavenskim novinama.

Upravo je njegov sustavan i predan znanstveni rad vezan za Kabinet postao temelj za svaki današnji oblik komunikacije značenja te Zbirke. Muzej je 2018. brojnim događanjima obilježio dvije važne obljetnice vezane za Bučićev životni rad: 160 godina meteorološke postaje i 150 godina organiziranog turizma u Hvaru. U povodu toga otvoren je novi stalni postav – Kabinet Grgura Bučića, organizirana je privremena izložba o povijesti hvarskog turizma i objavljena znanstvenopopularna knjiga.⁶

Stalni je postav namijenjen širokoj publici, prate ga dvije brošure, na hrvatskome i engleskom jeziku, a najviše ga posjećuju turisti i školske grupe. Usto, knjiga na općenit i pristupačan način, s dosta slikovnog materijala,

upoznaje šire čitateljstvo s Bučićevim radom, a o Zbirci se može saznati i na službenoj internetskoj stranici Muzeja.⁷ Treba istaknuti i to da su hvarski srednjoškolski pod vodstvom profesorica Sande Stančić i Vesne Barbarić, u sklopu projekta *Hvar za sve (Hvar for all)* 2019., u suradnji s Hrvatskim savezom slijepih, Gradom Hvarom, Turističkom zajednicom grada Hvara, Udrugom turističkih vodiča otoka Hvara i Muzejom hvarske baštine, izradili taktilnu mapu grada Hvara i brošure o stalnom postavu Muzeja na brajici, pa tako i o Kabinetu.⁸

Zaključak. Budući da Muzej nema zaposlenog kustosa prirodoslovne struke, ovaj je kratki pregled trebao pridonijeti vidljivosti Zbirke na stručnome, znanstvenome i kulturnom području te istaknuti potrebu za multidisciplinarnom i interdisciplinarnom suradnjom s različitim stručnjacima, npr. s geolozima, paleontolozima i biologima, čiji bi uvid u Zbirku, pogotovo u prirodoslovne primjerke, bio vrijedan doprinosu radu na Zbirci. Naravno, treba naglasiti i potrebu suradnje s pojedincima i organizacijama različitih struka i interesa, odnosno svih koje zanima proučavanje i komunikacije putem baštine.

Kratkim pregledom muzeoloških procesa u Zbirci, od njezina spašavanja i formiranja do njezina ponovnog vrednovanja posljednjih godina, prikazana je konstantnost triju muzejskih funkcija – zaštite, istraživanja i komunikacije, bez obzira o kojem je profilu baštinske institucije riječ u određenome povijesnom trenutku.

LITERATURA

1. Petrić, Marinko. *Grgur Bučić: pustinjač znanosti*. Hvar: Muzej hvarske baštine, 2018.
2. Tadić, Ante. „O životu i radu Grgura Bučića (Leben und Werk Grgur Bučić's)”. U: *Rasprave i građa za povijest nauka*. Knj. 1., ur.

6 Marinko Petrić, Grgur Bučić: pustinjač znanosti.

7 „Zbirka prirodoslovnog kabineta dr. Grgur Bučić – Muzej hvarske baštine, Kabinet Grgura Bučića”, <http://www.muzejhvar.com/zbirka-prirodoslovnog-kabineta-dr-grgur-bucic/> (pristupljeno 12. rujna 2019.).

8 Slobodna Dalmacija, „Srednjoškolski na početku pedagoške godine predstavili projekt 'Hvar za sve'”, <https://slobodnadalmacija.hr/dalmacija/srednjoskolci-na-pocetku-pedagoške-godine-predstavili-projekt-39-hvar-za-sve-39-624335> (pristupljeno 19. veljače 2020.).

